

kteří snad jedině proto »theoretickými« se zovou (poněvadž jinak nelze nahlédnout, proč by právní věda a matematika měla býti méně »praktickou« než na př. stavební mechanika nebo chemická technologie), dlužno přece předpokládat, že kolegium, jakým jest každý vysokoškolský sbor, natolik jest informován o stavu odborné literatury, že mu netřeba hledati vynikající její representanty, kteří by se hodili pro uprázdněné stolice, inserátem v novinách a odborných časopisech. Ale kdyby i některá vysoká škola chtěla v budoucnosti opustit shora zmíněné pravidlo, t. j. veškeré své stolice »popraktičit«, pak obávám se, že, pokud jde právě o národní hospodářství, její inseráty minou se svým cílem. Obavu svou vyslovuji arciť opět za předpokladu, že by své kandidáty hledala jen mezi skutečně vynikajícími hospodářskými praktiky a nikoliv v řadách subalterních činitelů. Že by na př. za našich dnů, kde praxe (a s ní spojené peníze) jsou trumf a »pouhá« theorie popelkou, na inserát podávali své oferty generální ředitelé velkých bank nebo průmyslových podniků, pochybuji velice; že by pak vysoké škole stačila nějaká subalterní síla, třeba sebe více se prakticky osvědčivší, pochybuji neméně.

Je možno, že moderním způsobem inserce obsazují se vysokoškolské profesury někde v cizích krajích. Pro naše domácí poměry byl bych však rozhodně pro zachování dosavadního způsobu. F. W.

Literatura.

P. Arminjon, *Précis de Droit international privé*, I. Les Notions fondamentales du Droit international privé. Paris 1925, str. 247.

Ve světové literatuře množí se v poválečné době díla, pojednávající o problémech soukromého práva mezinárodního. Na všech stranách se věnuje problémům tohoto práva zvýšená pozornost, poněvadž tu běží o problémy, jichž řešení si vyžaduje mezinárodní styk i obchod. V dnešní době pak, kdy i v Evropě i v Americe se klade náležitý důraz na ujednocení kolísáních norem soukromoprávních, je povinnost právní vědy, aby svou kritickou a pozitivní práci usnadňovala zmmodernisování soukromého práva mezinárodního. V tomto směru má právní věda mnoho úkolů, poněvadž základní otázky soukromého práva mezinárodního jsou stále sporny. Sledovati cizozemské snahy o řešení těchto otázek je povinností naší československé právní vědy, a to právě v době, kdy se má přikročit k pronikavé reformě soukromého práva mezinárodního. (Srv. naši studii: Československé soukromé právo mezinárodní, uveřejňovanou v »Zahraníční Politice«, roč. V., sešit 15/16 a další.)

Z francouzské literatury zasluhuje pozornosti zvláště kniha Arminjona, soudce u smíšeného soudu v Kahýře a honorárního profesora na královské škole práv tamže. Jmenovaný v poslední době obíral se několikrát základními pojmy soukromého práva mezinárodního. Roku 1920 uveřejnil práci: *Nature, objet et portée des règles de droit international privé, leur place dans la législation*, roku pak 1923 práci: *Les qualifications légales en droit international privé*. Výsledky těchto publikací, jež jsou již rozebrány, shrnul ve svém systému soukromého práva mezinárodního, na nějž chceme stručně upozorniti.

V první části pojednává autor o povaze, předmětu, funkci, jakož i o historickém vývoji soukromého práva mezinárodního. Předem poukazuje na neobyčejný rozvoj soukromého práva mezinárodního za posledních 50 let, který přispěl k vyjasnění mnohých problémů tohoto práva. Při tom si uvědomuje, jaké velké problémy nutno ještě řešiti. Shledává, že pojmenování soukromého práva mezinárodního není nikterak logickým a že ani předmět tohoto práva není dostatečně vymezen. Příčinu tohoto zjevu spa-

tuje ve vadnosti metody, s jakou byly otázky soukromého práva mezinárodního traktovány. Zcela souhlasíme s autorem, když praví, že zpravidla kolisní normy byly vyvozovány z pojmů suverenity teritoriální, suverenity personální, právního společenství států, mezinárodní zdvořilosti a pod., tedy apriorně. Soukromé právo mezinárodní stanoví, dle jakého práva a v kterém procesním systému je řešiti otázky, jež jsou svými skutkovými elementy poutány k různým právním systémům. Jde tu dle našeho autora o řešení kolisí mezi právními systémy, jež nijak nezतोžňuje s oblastí států. Právním systémem je mu i provincie. Kolisním normám říká: règles de rattachement, což lze vyjádřiti výrazem: aplikační normy. Soukromé právo mezinárodní neomezuje na kolisní normy soukromoprávní, nýbrž jeho problémy vidí i v právu trestním, správním, procesním a i. což není nic jiného než návrat k Foelixově theorii, kterou sluší pokládati za překonanou, pokud chceme vůbec mluvit o soukromém právu mezinárodním jako takovém. S hlediska kategorisování práva lze utvořiti ze všech kolisních norem vyšší skupinu a charakterisovati ji jako právní normy sui generis, ale jde-li o kvalifikaci určitých norem jako norem soukromého práva mezinárodního, sluší uvážiti, že k němu mohou patřiti pouze ty kolisní normy, které řeší, dle jakého práva je posuzovati právní otázky soukromého práva s elementy mezinárodními. S autorem je míti za to, že kolisní normy nejsou právem materiálním, nýbrž formálním. Autor je přirovnává k informační kanceláři. Otázku retroaktivity zákonů řadí ke kapitolám soukromého práva mezinárodního. Jde tu o t. zv. právo intertemporální. Otázka retroaktivity zákonů patří do soukromého práva mezinárodního jen potud, pokud jde při ní o otázku nabytých práv. Pojmenování soukromého práva mezinárodního, jímž je rozuměti kolisní normy, ani soukromým, ani mezinárodním autora neuspokojuje, ale přesto se ho drží. Soukromé právo mezinárodní nepokládá za součást práva mezinárodního, ač uznává, že v tomto právu čerpá některé základní pojmy.

Pokud jde o metody, jimiž lze pěstovati soukromé právo mezinárodní, rozeznává náš autor s anglickým autorem Diceyem metodu pozitivní a theoretickou. První metoda je spíše analytickou, druhá racionalistickou, pokud se týče aprioristickou. Autor dává správně přednost metodě první, neboť ona počítá s právní skutečností.

Při historickém nástinu vývoje soukromého práva mezinárodního začíná autor dobou germánského principu personality zákonů (stol. VI.—XII.). Nato přechází k výkladu slavné statutární theorie a výstižně zachycuje její rozvoj. Přihlíží pak arci i k teoriím novějším, zejména k theorii Savignyově a k nové theorii italské, jež byla vybudována na politickém principu nacionality ve smyslu thésis Mancinových. Tato theorie došla ve Francii značné pozornosti a přecenění.

V druhé části svého spisu obírá se autor problémy právního systému. Právní systém definuje jako pospolitost osob sdružených právní normou, která řídí základní elementy jejich sociálního života, případně i soudní a administrativní organizaci. Složkou právního systému je: 1. pospolitost osob; 2. právní norma, jíž jsou tyto osoby podřízeny; 3. velmi často, ne vždy soudní orgány. Autor liší právní systém od státu a zdůrazňuje, že k právnímu systému stačí souhrn zákonných norem. Stát je však právní osobou, jež je suverenní a neodvislou. S tímto rozlišováním nelze souhlasiti, poněvadž o právním systému lze mluvit jen při státu. Stát je přece synthetickým principem práva a nedá se s hlediska právního chápati jako substance ležící mimo právo. Rozumí se, že stát jako souhrn právních norem žádnou substancí není, nýbrž jediné kategorií právní. Také moderní sociologie, jak vidíme na Webrovi (Wirtschaft und Gesellschaft, 1922, str. 30), klade při definici státu důraz na jeho formální stránku a učí, že stát je správní a právní řád.

Třetí část spisu je věnována kolisním a kvalifikačním normám. Kvalifikačními normami rozumí autor ty, jež definují a třídí právní subjekty, věci, právní jednání, právní vztahy, tvořící obsah právních zařízení a zákonů každého právního systému. Normy kvalifikační nesplyvají s normami kolisními, nýbrž tyto na ony samy navazují. Vzhledem k tomu, že jsou možny kolise mezi aplikačními i kvalifikačními normami, je důležité činiti mezi nimi rozdíl. Otázku, zda při rozhodování mezinárodně zbarvených otázek soukromého práva bude směrodatnou kvalifikační norma právního systému, jemuž soudní orgán podléhá, řeší autor kladně a s tím lze jen souhlasiti, neboť každý zákonodárce při stanovení kolisních norem vychází přirozeně od svých kvalifikací právních skutečností. Otázce zpětného a dalšího odkazu, která v literatuře způsobila již mnoho rozruchu, věnuje autor náš zaslouženou pozornost. Zpětný odkaz omezuje náš autor na případy, kdy smluvní strany v rámci autonomie vůle zpětnému odkazu chtěly, a na případ, kdy cizí zákon prohlášený kolisní normou za příslušný nemá příslušného materiálního předpisu. Jinak se staví proti zpětnému i dalšímu odkazu a jmenovitě proti jeho zdůvodňování poukazováním k suverenitě druhého státu. Případně poznamenává autor toto: Při řešení problému zpětného odkazu nelze ztráceti se zřetele skutečnosti, jež jsou jednoduché a jasné. Neběží nikterak o rozhraničení suverenit, nýbrž o slušné řešení právních poměrů. Jako vždy otázka, ohledně které povstává konflikt aplikačních norem, nemůže býti řešena jinak než dle zákonodárcevy vůle toho právního systému, v jehož oblasti se otázka klade.

Dosah platnosti kolisních norem jest omezen dvěma výjimkami, a to t. zv. veřejným řádem mezinárodním a obcházením příslušného zákona (*fraus legis*). V theorii se zhusta činí rozdíl mezi veřejným řádem pravidelným a mezinárodním. První zahrnuje všechny zákonné předpisy, jimž úmluvy stran nemohou derogovati, druhý pak předpisy, které nutno v tuzemsku i tehdy aplikovati, když kolisní norma odkazuje k materiálnímu právu cizího státu. Arminjon těmto posledním normám říká nacionální kolisní normy (*règles de rattachement purement national*). Nesouhlasí s návrhem těch, kdož chtějí přenechati soudci rozhodnutí o tom, do jaké míry přichází v úvahu veřejný řád mezinárodní. Ohledně obcházení zákona uvádí autor, že se vyskytuje též v soukromém právu mezinárodním, ale pouze v úzkých mezích. Vůle stran nemůže se vyhnouti donucujícím předpisům tak, aby strany mohly dosíci účelu, který je zapověděn. *Fraus legis* omezuje se prakticky na případ, kdy jde o použití zásady *locus regit actum*, pokud se týče na obor autonomie vůle. S obcházením zákonů není spojena vždy neplatnost právního jednání, nýbrž někdy jen pokuta. Pokud jde o otázku, dle jakého práva je posuzovati přípustnost *exceptionis fraudis legis*, poznamenává správně autor, že rozhodujícím bude *lex fori*.

Ve čtvrté části probírá autor předpoklady neboli momenty, na něž kolisní normy navazují, jakož i theorii nabytých práv. Proti Piletovu stanovisku, že problém nabytých práv jest oddělovati od problému konfliktů zákonů, zastává, že i při problému nabytých práv jde o konflikt zákonů. S tím je souhlasiti. Svě výklady zakončuje pojednání o použití a výkladu cizozemských zákonů a diplomatických smluv. Vyslovuje se vším právem proti názoru mnohých autorů, že platnost a obsah cizího zákona je pro soudce jen skutkovou otázkou, již dokázati přísluší stranám. Soukromé právo mezinárodní má za předmět použití cizozemského práva. Je proto třeba, aby soudcům bylo usnadněno poznání toho práva.

Kniha Arminjonova je pokusem o nové řešení základních problémů soukromého práva mezinárodního. Třebaže se vším nelze s autorem souhlasiti, nutno zdůrazniti, že kniha je cenným příspěvkem k pozitivnímu řešení těch nejaktuálnějších otázek soukromého práva mezinárodního. — Z knihy Arminjonovy je vidět, že mluví nejen theoretik, nýbrž i praktik,

jenž je si vědom nespolehlivosti přirozenoprávní metody. Proto můžeme četbu jeho knihy doporučiti, ač se ovšem nedovedl úplně oprostiti od postulatů práva přirozeného.

Dr. Bohumil Kučera.

Dr. Julius Karmán, min. rada: **Slovenský obchodný zákon** a predpisy ho doplňujúce s judikatúrou najvyššieho súdu, ako i býv. uh. kúrie a súdnych tabúl. (Komentované zákony čs. republiky. Vydává Československý Kompas), Praha 1926, 967 stran. Cena 120 Kč. Obsažná publikace obsahuje kromě textu zákona všechny souvislé s ním doplňující zákony a nařízení, jakož i výnosy ministerstva spravedlnosti a bohatý výběr judikatury. —

Oprava tisku. V článku: K problému vykonatelnosti cizozemských rozsudků má v citaci rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 15. června 1920, R II 120/20, na stránce 180. státi toto: To plyne jednak z toho, co již bylo řečeno, jednak z ustanovení § 2 ex. ř., kde ponechává se stranou místo působnosti úřadu, od něhož exekuční titul pochází, a za rozhodnou prohlašuje se pouze okolnost, že onen úřad podléhá úřadu tuzemskému, a posléze z úvahy, že vykonatelnost soudních nálezů jest právě tak, jako sama úprava právního poměru soudním nálezem, prostým důsledkem státní svrchovanosti, jejíž výkon na soudy je přenesen.
